

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Teaterstraat (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2023A302
Januari 2023

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert NV
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert, Julie Deryckere

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek.....	7
1.1	Administratieve gegevens.....	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden.....	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie.....	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie.....	17
1.4.2.1	Landschappelijke situering	17
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen.....	23
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	28
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen.....	29
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	33
1.5	Synthese	36
2	Bibliografie	37

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Verkavelingsplan (Bron: Opdrachtgever).	16
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Hoogtverloop, ZW-NO.	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). 22	
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het NGI uit 1893 (Bron: Cartesius).	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het NGI uit 1937 (Bron: Cartesius).	32

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt).....	35

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 7

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	Gentbrugge
	Postcode	9050
	Adres	Teaterstraat 9050 Gentbrugge
	Toponiem	Teaterstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 107237$ $Y_{\min} = 190208$ $X_{\max} = 107388$ $Y_{\max} = 190311$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Merelbeke, Afdeling 1, Sectie A, nr. 194f3 Gent, Afdeling 23, Sectie B, nr's: 530f11, 531t8 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus) Julie Deryckere (archeoloog)	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarden en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 3007 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Gentbrugge - Teaterstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Gent-Brugge, deelgemeente van de stad Gent in de provincie Oost-Vlaanderen. Gent-Brugge grenst in het oorden aan Sint-Amandsberg, in het oosten aan Destelbergen, in het zuidoosten aan Heusden, in het zuiden aan Melle en Merelbeke, in het westen aan Ledeberg en in het noordwesten aan Gent. Het terrein grenst langs de oostzijde aan het kruispunt van de Mellestraat en Teaterstraat. Langs de westzijde paalt het terrein aan de Hendrik Consciencestraat. Ca. 50 m ten oosten van het projectgebied is een opslagplaats van de spoorwegen gelegen. Het station van Merelbeke ligt ca. 250 m ten zuidoosten van het terrein. Het plangebied situeert zich langs de grens met Merelbeke. Het grondgebied van Gent-Brugge is quasi integraal langs de overzijde van de spoorweg gelegen.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 3007 m².

Binnen het projectgebied is centraal en langs de zuidzijde een loods gelegen. Langs de noordzijde bevinden zich enkele bijgebouwen. De bebouwing beslaat een totale oppervlakte van ca. 1735 m². Het overige gedeelte van het terrein is verhard.

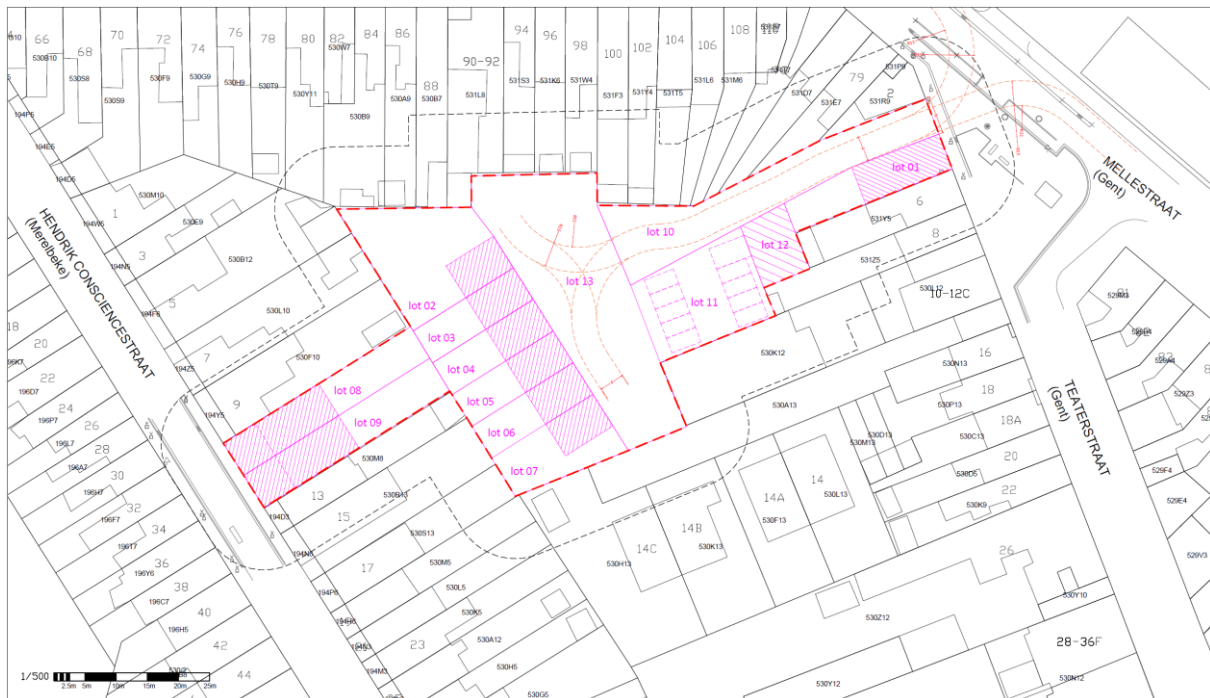

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling bestaande uit 13 loten. Hiervoor zal de bestaande bebouwing gesloopt en de verharding uitgebroken worden.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de mogelijk toekomstige ingrepen binnen de individuele kavels, het potentieel aanwezig archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een **integrale verstering van het terrein**.

Figuur 5: Verkavelingsplan (Bron: Opdrachtgever).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gelegen binnen de stedelijke gebieden en havengebieden.

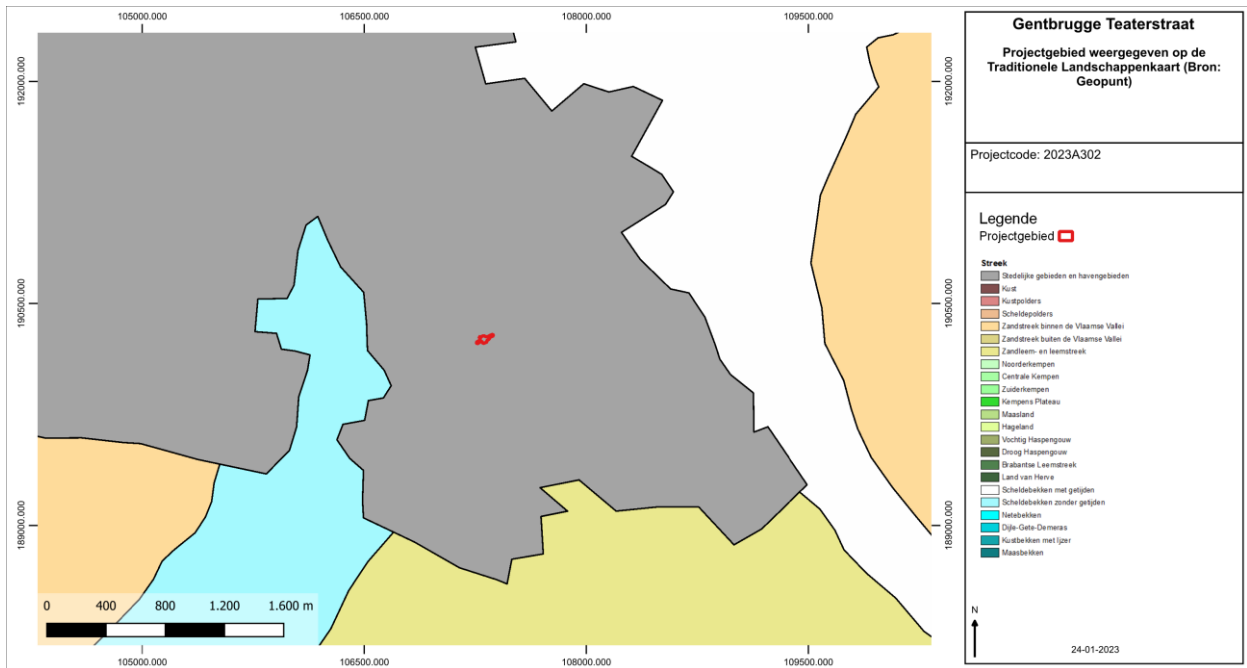
Kenmerkend voor het landschap in de omgeving van Merelbeke is het nogal bruuske hoogteverschil (circa 15 tot 20 m) tussen de vlakke alluviale Scheldevallei ten noorden, oosten en westen van het plangebied en het golvende reliëf van het Schelde-Dender interfluvium ten zuiden van het projectgebied.

Het alluvium van de Bovenschelde vormt onderdeel van de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei is een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging die lager is dan +10 m TAW. Deze zone helt licht af in noordelijke richting. De Vlaamse Vallei, alsook haar vertakkingen, vormt een complex van deels bedolven pleistocene valleien die in opeenvolgende fasen tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met oud - quartair - , Eemiaan – en Weichseliaanafzettingen opgevuld werden. Het huidig oppervlak valt samen met het topvlak van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Het Schelde-Dender interfluvium situeert zich ten zuiden van het plangebied. Het interfluvium bestaat uit consequent gerichte ZW-NO georiënteerde getijdenheuvels die ontstaan zijn door insnijding van talrijke beekvalleien.

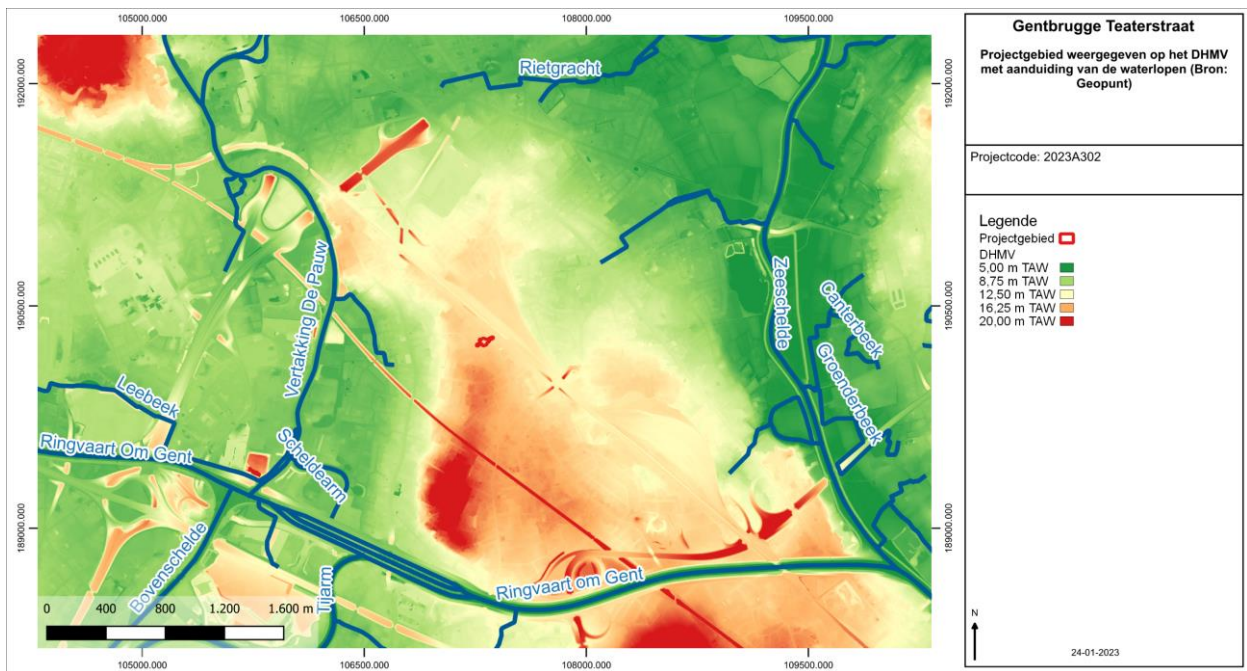
Het terrein situeert zich op de noordelijke uitloper van een dekzandheuvel op de rand van de Scheldevallei. Deze uitloper wordt langs de noord- en zuidzijde omsloten door de Schelde, die respectievelijk op ca. 2 km en 1 km afstand gelegen is. Het terrein is niet gelegen in of nabij een waterloop of gradiëntsituatie. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is de verwachting inzake artefactensites eerder beperkt. De hoger gelegen terreinen op enige afstand van de Scheldevallei moeten ongetwijfeld wel gunstig geweest zijn voor landbouwers.

Het micro-reliëf binnen de grenzen van het plangebied varieert tussen de 14,0 en 14,9 m TAW. Het terrein helt af in noordoostelijke richting, naar het alluvium van de Schelde toe. Hydrografisch behoort het projectgebied tot het Beneden-Scheldebekken, deelbekken Scheldeland.

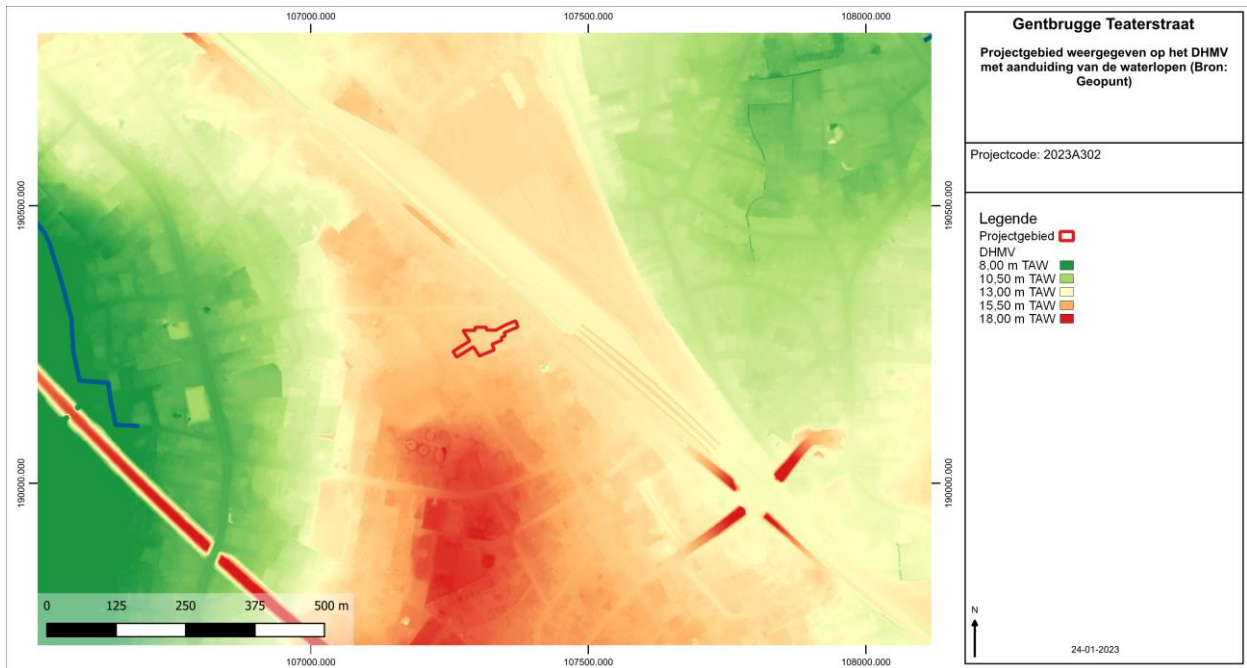

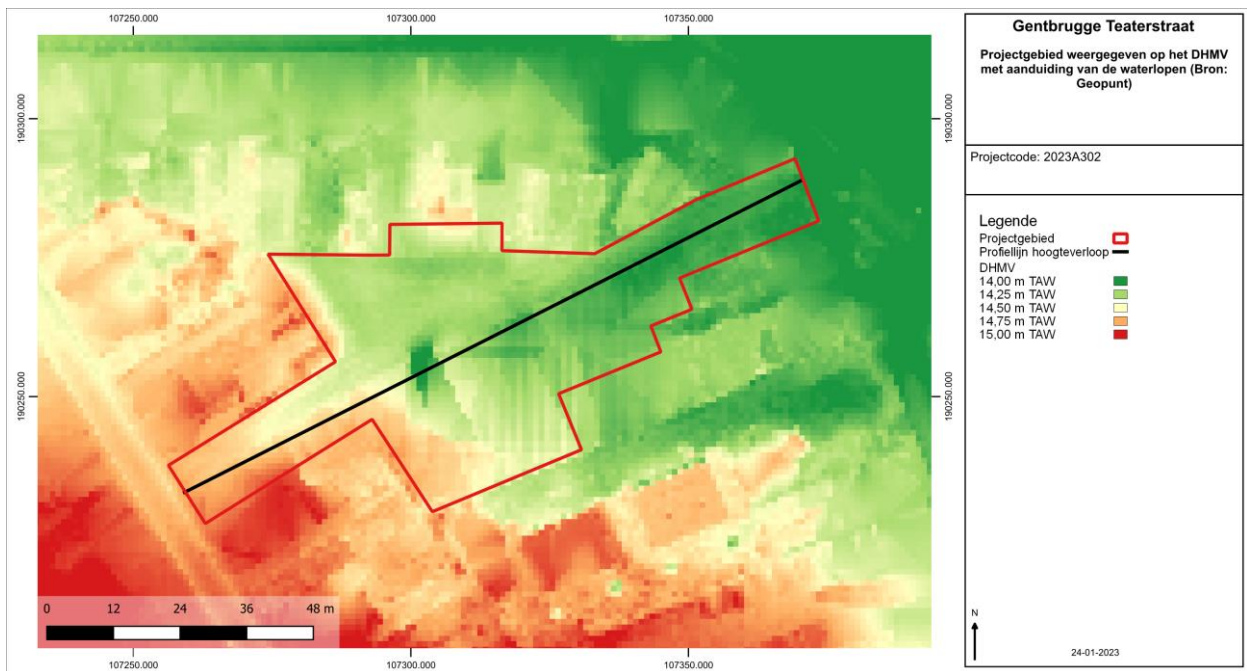
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

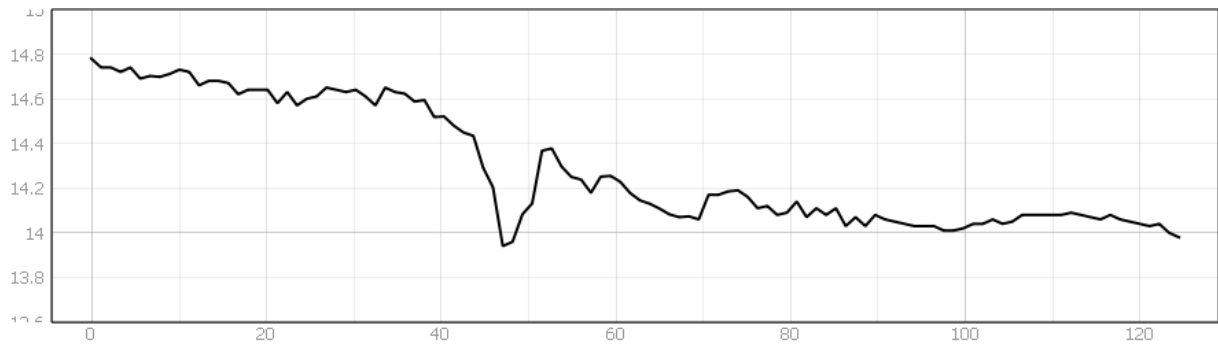

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

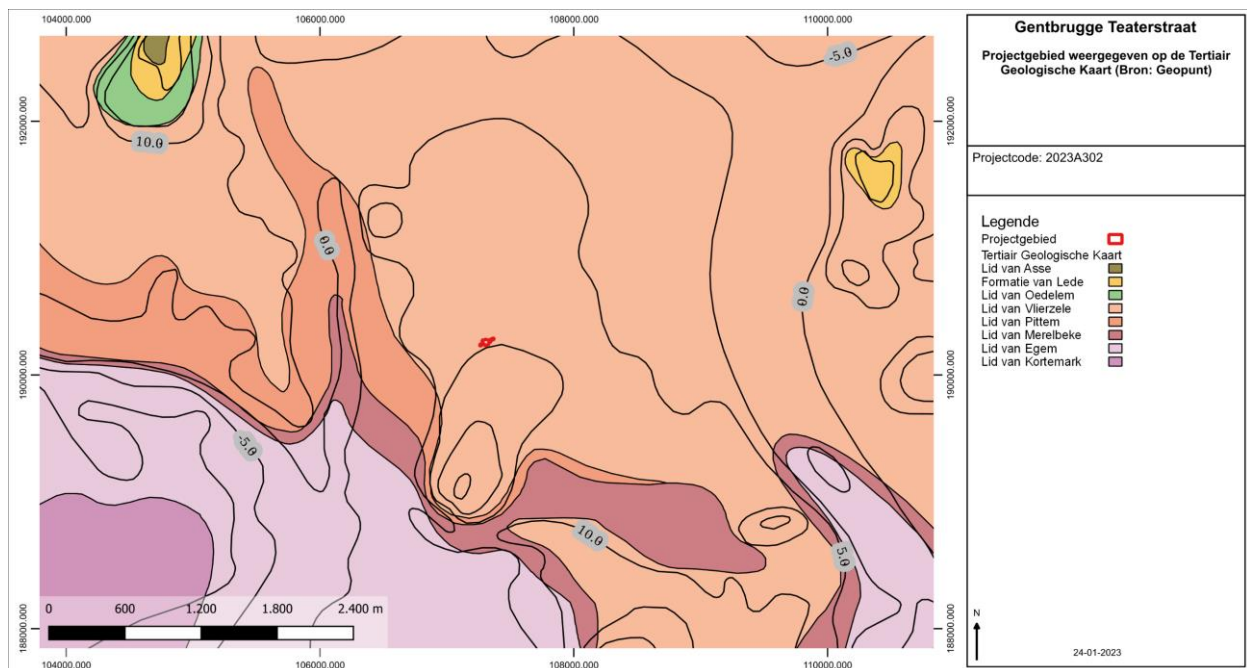

Figuur 10: Hoogtverloop, ZW-NO.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

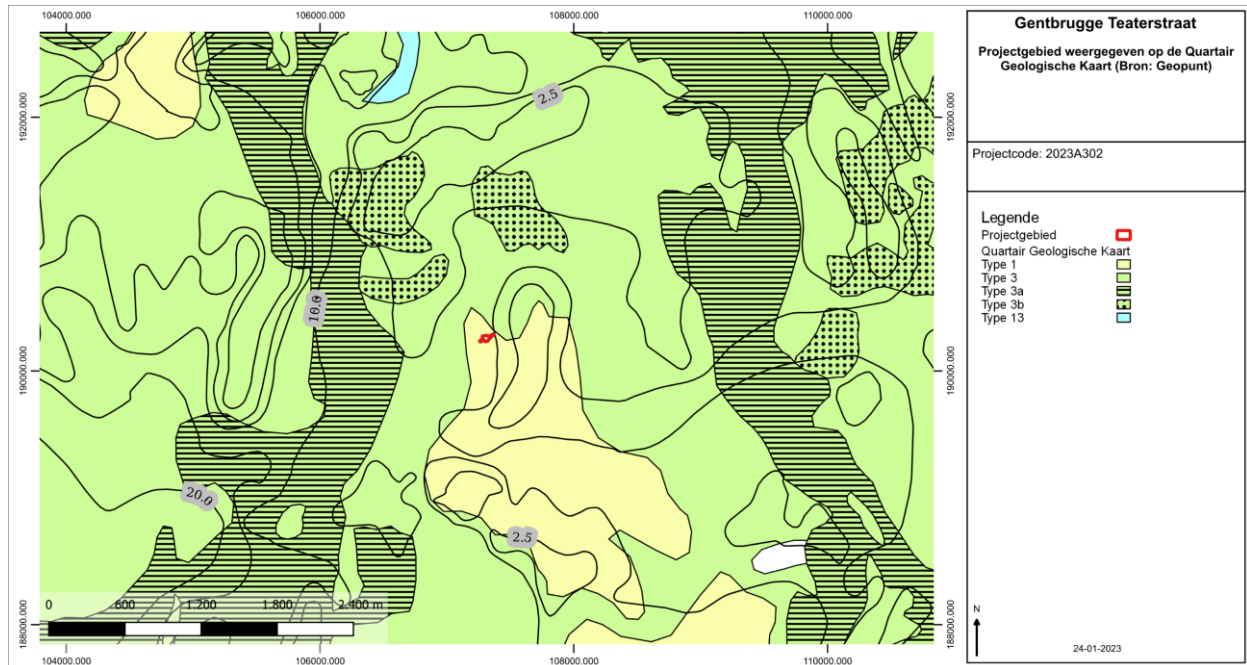

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

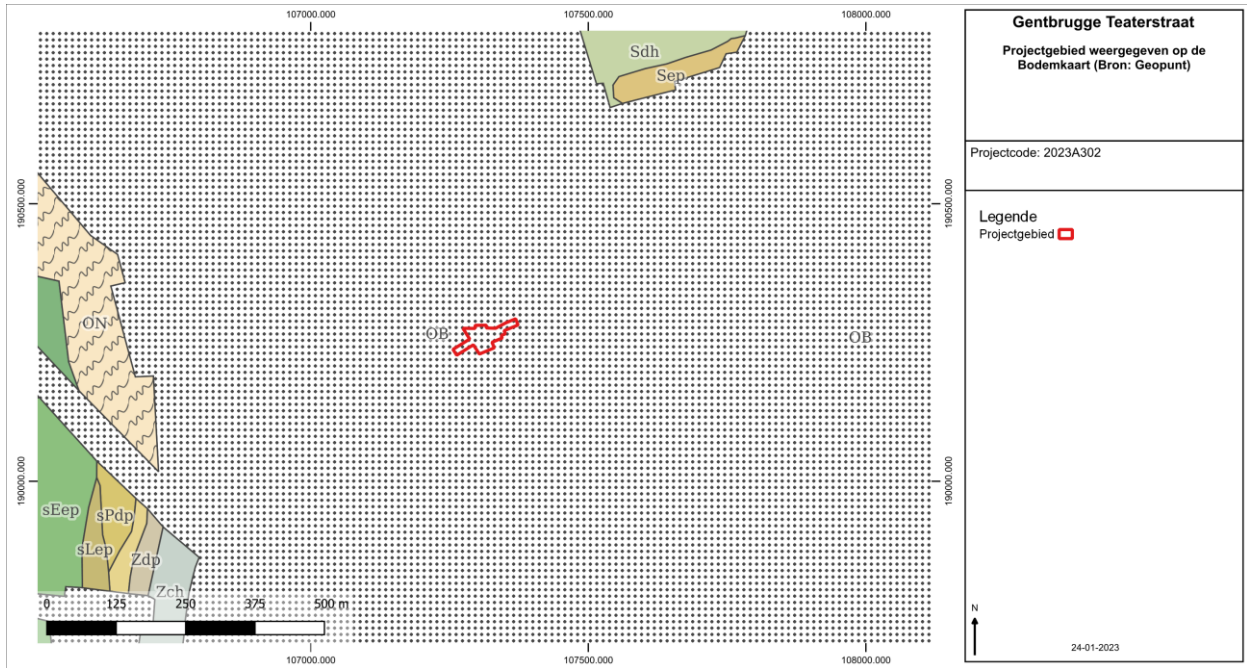
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodemvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

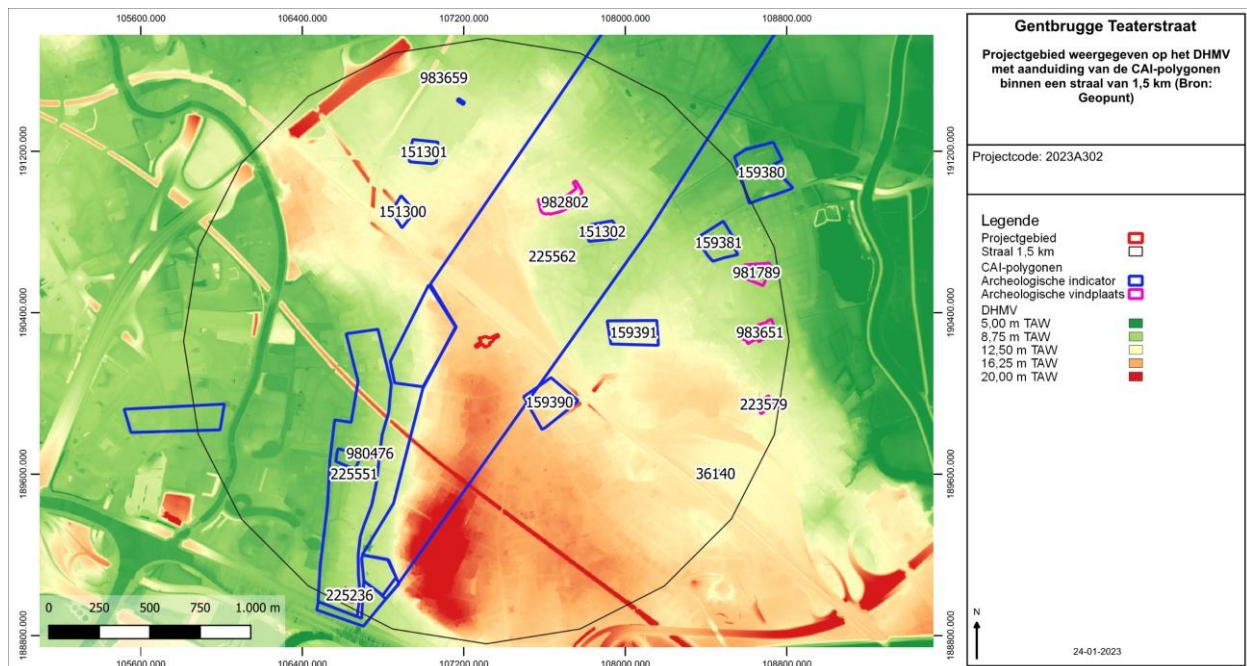
1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Synthese

In de omgeving zijn enkele archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Bij meerdere prospecties zijn sporen van bewoning of off-site relictten uit de ijzertijd aan het licht gekomen. Aan de Jean Jaurès laan werden de resten van een huisplattegrond uit de ijzertijd aangesneden. Ook aan de Waterstraat, op het grondgebied van Melle, werden resten aangetroffen die wijzen op bewoning in de ijzertijd of Romeinse periode. Bij andere prospecties werden enkele off-site relictten uit de middeleeuwen in kaart gebracht evenals enkele relictten die in WOI of WOII geplaatst kunnen worden. Naast deze gekende vindplaatsen zijn eveneens een groot aantal cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht aangeduid. Naast deze hoeves is eveneens te zien dat het onderzoeksgebied zich bevindt binnen het legerkamp van Franse vorst Lodewijk XIV, die Gent innam in 1678.

Overzicht CAI-polygonen

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

223579	Mechanische prospectie (2018) Middeleeuwen: Enkele kuilen en greppels die vermoedelijk verband hielden met een voormalig wegtracé.
225236	Mechanische prospectie (2019) 20 ^e eeuw: bomkrater

226753	<p>Mechanische prospectie (2019)</p> <p>Nieuwste tijd: kuil- en greppelfragmenten</p> <p>Bron: Boecksteys A. 2019: Nota Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek . Merelbeke Hundelgemsesteenweg (prov. Oost-Vlaanderen) Fase 2, Ingelmunster. https://id.erfgoed.net/dossiers/1281</p>
980476	<p>Mechanische prospectie (2020)</p> <p>De sleuven leverden slechts verstoringen en enkele natuurlijke sporen op. Het terrein was reeds sterk vergraven gezien de kuilen met bouwpuin. Slechts plaatselijk was de bodem intact bewaard.</p> <p>Bron: Van Den Berghe, K. & Janssens, D. 2020: Nota. Hundelgemsesteenweg Merelbeke (Oost-Vlaanderen), Adede archeologisch rapport 546, Gent.</p>
981789	<p>Mechanische prospectie (2021)</p> <p>Het enige archeologische spoor dat bij het vooronderzoek werd aangetroffen was een greppel. Het spoor werd gecoupeerd en uitgegraven, maar hierbij kwam helaas geen materiaal naar boven, waardoor er geen datering aan de greppel kan gekoppeld worden.</p> <p>Met uitzondering van spoor 1 bevonden zich in de verschillende proefsleuven uitsluitend recente verstoringen. Vele daarvan kunnen gekoppeld worden aan de aanwezigheid van een tuinbouwcentrum met serres binnen het projectgebied.</p> <p>Bron: Bot, B. & Vanbrabant, E. 2021: Oude Brusselse Weg 23 (Melle, Oost-Vlaanderen) , Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge.</p>
982802	<p>Mechanische prospectie (2020)</p> <p>Ijzertijd: indicaties voor een gebouwplattegrond</p> <p>Bron: Acke, B., Bracke, M. & Wyns, G. 2020: : Nota Gentbrugge Jean Jaurèsiaan, Moerbeke-Waas</p>
983651	<p>Mechanische prospectie (2022)</p> <p>Met het proefsleuvenonderzoek werden archeologische sporen uit verschillende periodes aangetroffen. De oudste sporen op het terrein zijn paalsporen en een greppel en kunnen op basis van de morfologie van de sporen en de aanwezigheid van handgevormd aardewerk teruggaan tot metaaltijden, en zelfs ouder. Sommige paalsporen vormen vermoedelijk een spieker. De relevante archeologische sporen tonen aan dat op het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is. Vermoedelijk werd een deel van een erf of nederzetting aangesneden uit de metaaltijden of Romeinse periode, waarbij de sporen eerder van lage densiteit zijn. De sporen bevinden zich na extrapolatie op het digitaal hoogtemodel op een zandige ophoging, op de hoogste punten van het projectgebied. Hoewel de grenzen van de potentieel</p>

	<p>aanwezige nederzetting moeilijk vast te leggen zijn, wordt een concentratie van de sporen rond deze zandige ophoging binnen het terrein vermoed.</p> <p>Bron: Van Nuffel, J., Malfliet, L. & Hoorne, J. 2022: Melle -Waterstraat 105, april-mei 2022. DL&H-Nota, Adegem.</p>
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

151300	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
151301	<p>Indicator cartografie</p> <p>17^e eeuw: site met walgracht</p>
151302	<p>Indicator cartografie</p> <p>16^e eeuw: site met walgracht</p>
151311	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
159380	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
159381	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
159390	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
159391	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
225551	<p>Indicator cartografie</p> <p>17^e eeuw: kampplaats</p>
225562	<p>Indicator cartografie</p> <p>17^e eeuw: Frans belegeringskampement, beleg van Gent van 2 tot 13 maart 1678. De stad zelf werd reeds na 6 dagen ingenomen.</p> <p>Kampement van het Franse leger.</p>
983659	<p>Bureauonderzoek</p>

	WO II: 2 schuilkelders
--	------------------------

Luchtfotografie

36140	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: was een cirkel met ongeveer 400m diameter
-------	--

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

In de omgeving van Gent-Brugge werden reeds verschillende archeologische vondsten gedaan die wijzen op een menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf de late bronstijd. Zo werden verschillende vondsten uit deze periode aangetroffen bij baggerwerken aan de Schelde die in verband gebracht worden met een opgegraven nederzetting te Destelbergen. Daarnaast zijn ter hoogte van het “Kamp” bij de Voordries, nabij de vroegere Romeinse heirweg Gent-Bavay verschillende Gallo-Romeinse vondsten gedaan.

De benaming Gent-Brugge komt voor het eerst voor in 1163. De heerlijkheid behoorde tot in 1793 tot het Land van Rode, maar bezat een eigen baljuw, schepenbank en vierschaar. De dorpskern van de gemeente ontwikkelde zich op het noordelijk gedeelte van de hogere zandgronden, een gebied dat vaak gekozen werd voor het oprichten van talrijke luthoven voor de kleine landadel. De meeste waren voorzien van walgrachten en een kasteelpark. De historische bebouwing groepeerde zich hoofdzakelijk langsheen de Kerkstraat en aan de Oude Brusselseweg.

Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw ontstonden nieuwe arbeiderswijken door de vestiging van industrie geconcentreerd aan de Schelde-oever, en de aanleg van de ringspoorweg (1872). In tweede helft 19de eeuw, na de aanleg van het Kerkplein, raakte Gentbrugge-centrum volgebouwd. Op de schrale hoger gelegen zandgronden in het zuidoosten, de zogenaamde Heide, werd tussen 1881 en 1884 de centrale werkplaats opgericht van de NMBS, het rangerstation van Merelbeke (precies ten noorden van het plangebied) en de werkhuizen van de MIVG opgericht. Aldus ontwikkelden zich in laatste kwart 19de eeuw twee nieuwe woonwijken met voornamelijk arbeidershuizen, namelijk de wijk Arsenaal en de Veldwijk of Moscou aansluitend bij Ledeborg. Tussen beide wijken lag het exercitieplein, in 1815 oefenplein van de soldaten van Napoleon¹.

¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: Gentbrugge [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14007> (geraadpleegd op 2 februari 2023).

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de Ferrariskaart is het projectgebied vrij van bebouwing en wordt het ingekleurd als bosgebied. Het terrein grenst langs de oostelijke en westelijke zijde aan een noordwest-zuidoost georiënteerde weg die langs de westzijde mogelijk binnen het projectgebied valt. Mogelijk gaat het hier om de voorlopers van de huidige Teaterstraat en Hendrik Consciencestraat. De omgeving rondom het plangebied bestaat uit akkerland met een ruim aantal bosgebieden en verspreide hoevebebouwing. Verder naar het westen situeren zich nattere meersgronden langsheen de Schelde. Mogelijk wijst de aanwezigheid van relatief veel bos in de omgeving op de aanwezigheid van iets armere zandgronden die minder geschikt waren voor landbouw.

De Atlas der Buurtwegen en Vandermaelenkaart geven geen bijkomende informatie weer over het plangebied. De spoorweg ten noordoosten van het projectgebied is wel reeds weergegeven op dit kaartmateriaal.

Vanaf het einde van de 19de eeuw komt er in de omgeving rondom het projectgebied bebouwing tot stand. Binnen het projectgebied is pas duidelijke bebouwing zichtbaar vanaf de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970. Hierop is de loods langs de zuidzijde van het plangebied zichtbaar.

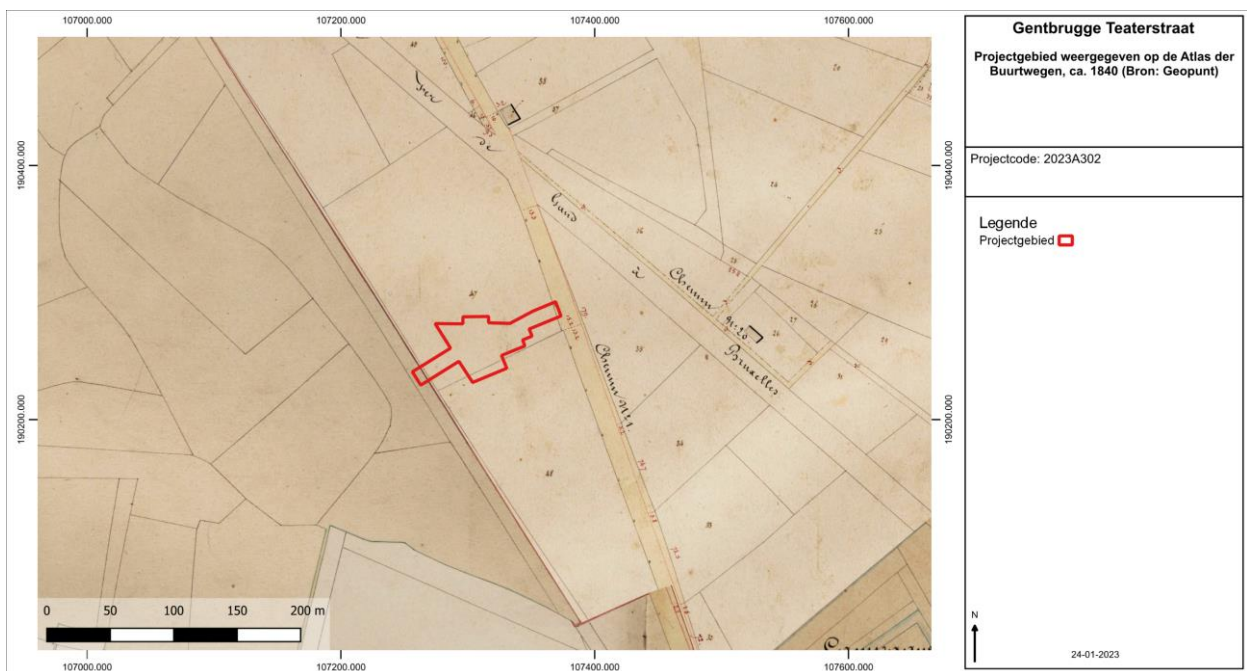

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

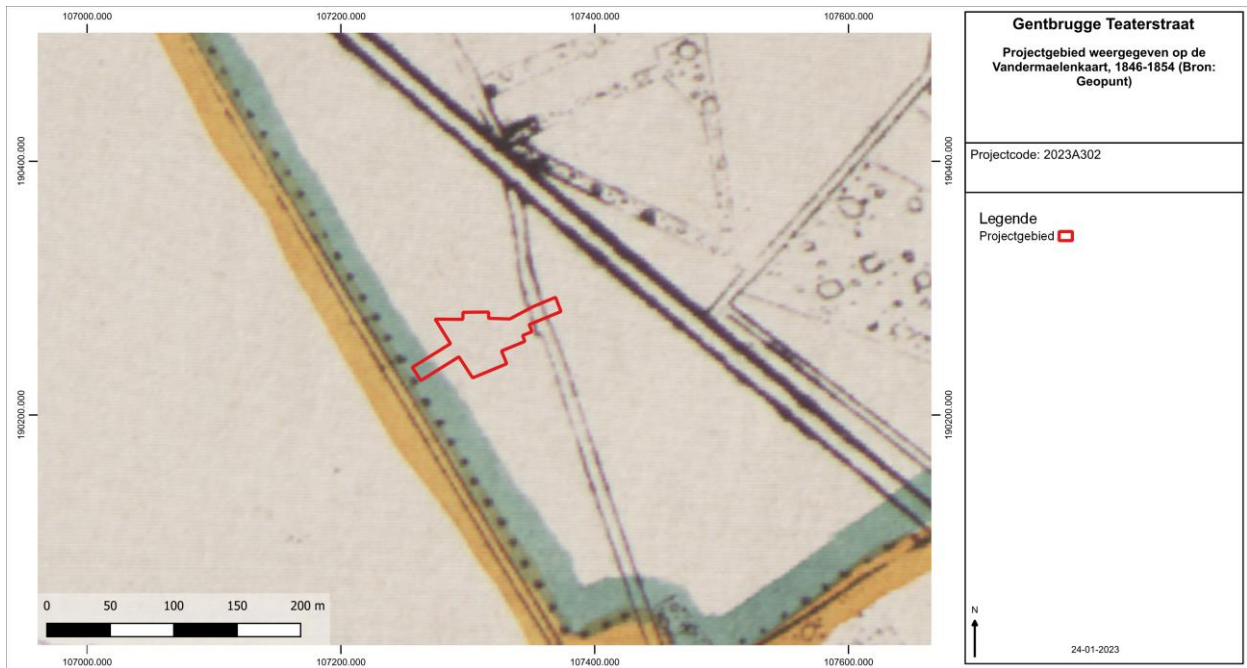

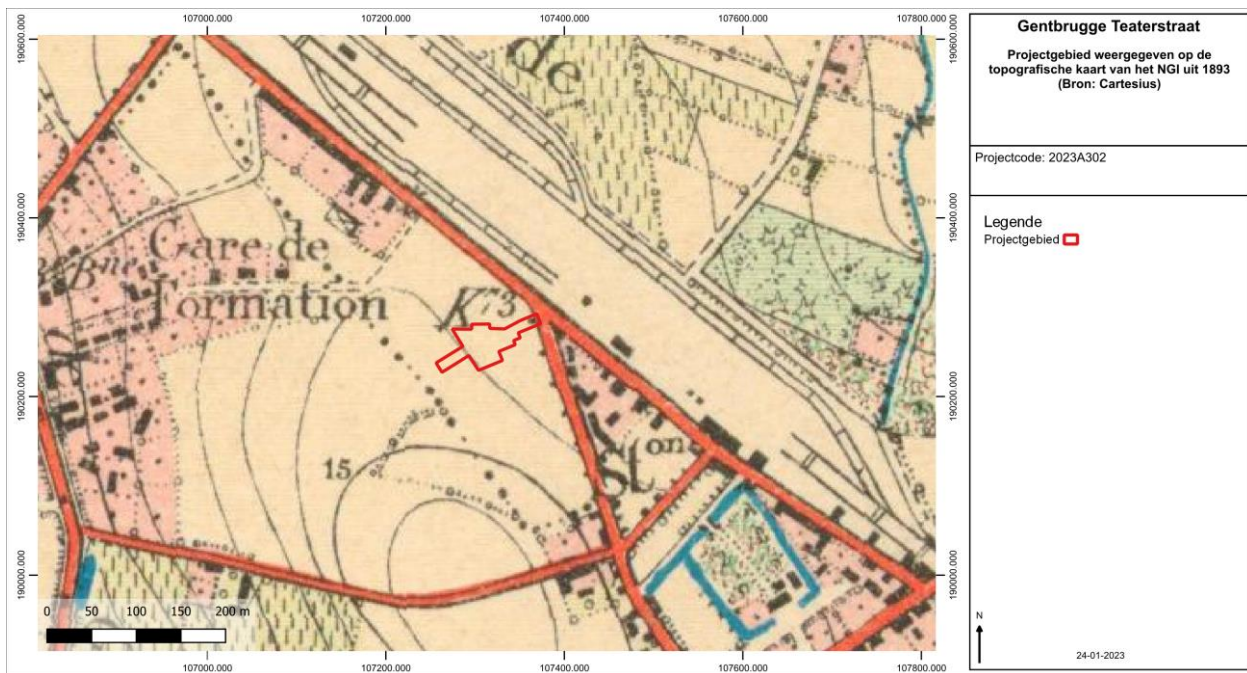
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

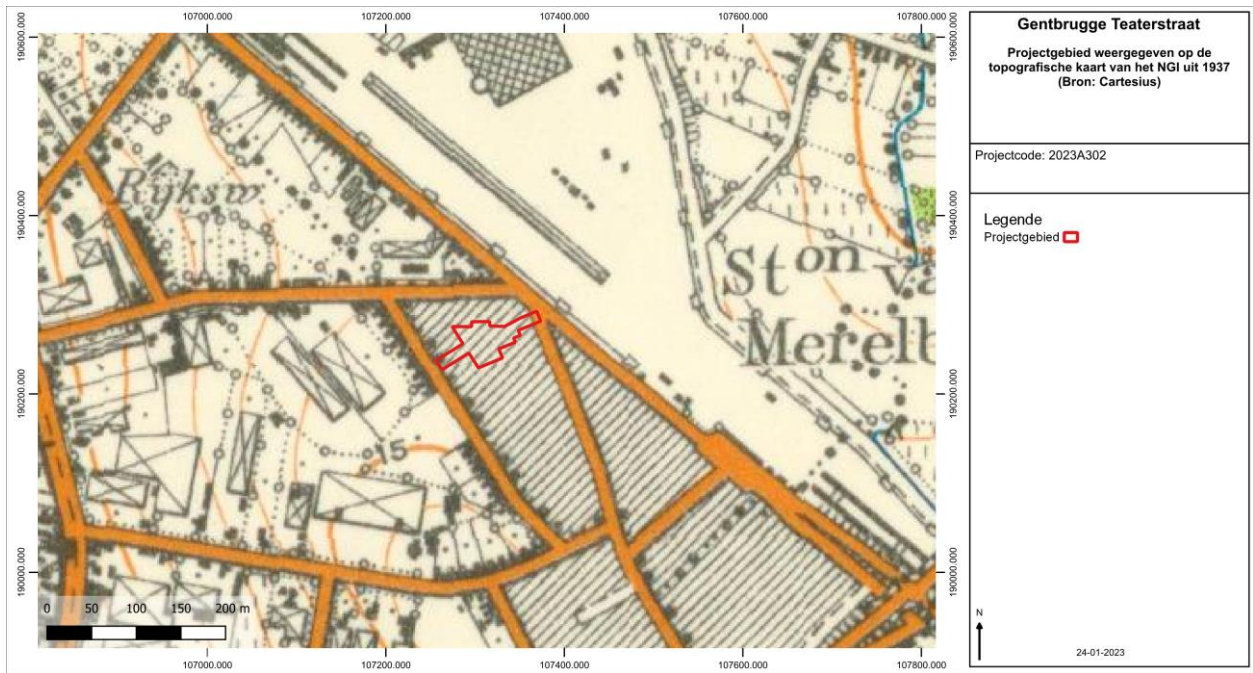

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

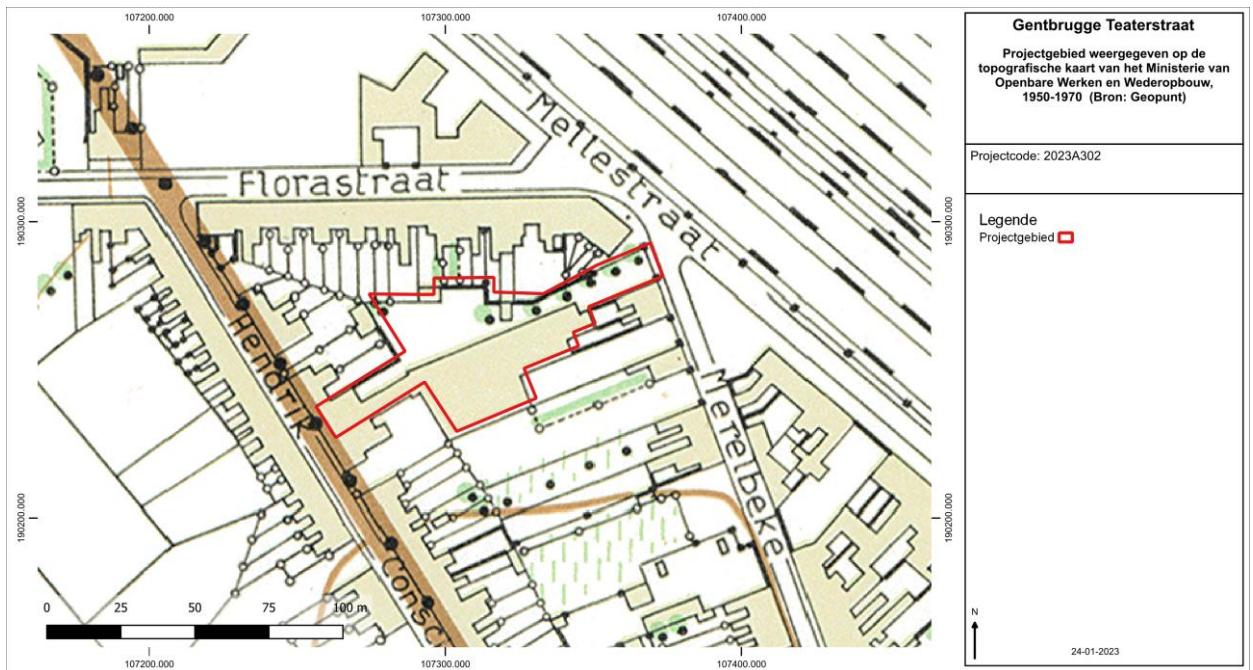

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het NGI uit 1893 (Bron: Cartesius).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het NGI uit 1937 (Bron: Cartesius).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft de evolutie van het bodemgebruik binnen de grenzen van het projectgebied aan gedurende de laatste decennia. Het terrein onderging op deze beelden weinig tot geen veranderingen doorheen de tijd. Reeds op het oudste luchtbeeld uit 1971 is de huidige situatie te herkennen.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Teaterstraat te Gentbrugge. Het volledige projectgebied is ca. 3007 m² groot en wordt ingenomen door verharding en bebouwing. De aanwezige infrastructuur wordt gesloopt in het kader van de geplande ontwikkeling.

Het projectgebied is gelegen nabij de gemeentegrenzen van Ledeberg, Gentbrugge, Melle en Merelbeke. Het terrein situeert zich op de noordelijke uitloper van een dekzandheuvel op de rand van de Scheldevallei. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen of vroeg-Holoceen. Ten noorden van het projectgebied zijn meerdere Holocene duinen weergegeven. Vanwege de ligging in sterk verstedelijkt gebied geeft de bodemkaart geen informatie weer met betrekking tot bodemopbouw en bewaringscondities. Het sediment bestaat normaliter uit zand of lemig zand. Het terrein is niet gelegen in of nabij een waterloop of gradiëntsituatie. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is de verwachting inzake artefactensites eerder beperkt. De hoger gelegen terreinen op enige afstand van de Scheldevallei moeten ongetwijfeld wel gunstig geweest zijn voor landbouwers.

Op het cartografische materiaal is een landelijke en bosrijke omgeving weergegeven. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein in gebruik is als bos en wordt omsloten door twee noordwest-zuidoost georiënteerde wegen. Het terrein is vrij van bebouwing. Mogelijk wijst de aanwezigheid van relatief veel bos in de omgeving op de aanwezigheid van iets armere zandgronden die minder geschikt waren voor landbouw. Op de 19^e-eeuwse bronnen is weinig verandering op te merken inzake het landgebruik. Het terrein blijft vrij van bebouwing. Pas vanaf het einde van de 19^e eeuw wordt de omgeving van het onderzoeksgebied ontwikkeld. Op het oudste luchtbeeld is de huidige toestand te herkennen. De impact van de huidige bebouwing op het bodemarchief is vooralsnog ongekend. Bijkomende terreinwaarnemingen zijn noodzakelijk.

In de omgeving zijn enkele archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Bij meerdere prospecties zijn sporen van bewoning of off-site relictten uit de ijzertijd aan het licht gekomen. Aan de Jean Jaurèsstraat werden de resten van een huisplattegrond uit de ijzertijd aangesneden. Ook aan de Waterstraat, op het grondgebied van Melle, werden resten aangetroffen die wijzen op bewoning in de ijzertijd of Romeinse periode. Bij andere prospecties werden enkele off-site relictten uit de middeleeuwen in kaart gebracht evenals enkele relictten die in WOI of WOII geplaatst kunnen worden. Naast deze gekende vindplaatsen zijn eveneens een groot aantal cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht aangeduid. Naast deze hoeves is eveneens te zien dat het onderzoeksgebied zich bevindt binnen het legerkamp van Franse vorst Lodewijk XIV, die Gent innam in 1678.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vanwege de ruime afstand ten opzichte van een waterloop wordt de trefkans inzake artefactensites als beperkt ingeschat. De verwachting bestaat dan ook in hoofdzaak uit resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat het terrein integraal bebouwd en verhard is. Mogelijk is het bodemarchief hierdoor verstoord waardoor verder onderzoek niet langer zinvol kan zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren na de sloopwerken. Vervolgens is een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

2 Bibliografie

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: Gentbrugge [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14007> (geraadpleegd op 2 februari 2023).

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

